

POSTANOWIENIE

Dnia 19 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Goner

w sprawie z odwołania I. J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o ustalenie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i
dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 1 czerwca 2012 r.,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 19 maja 2015 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z dnia 11 czerwca 2014 r., sygn. akt III AUa 9/14,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od odwołującej się I. J. na rzecz organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z 3 grudnia 2012 r. stwierdził, że I. J. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia, nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od 1 czerwca 2012 r.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła I.J..

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 29 października 2013 r., IV U 142/13, oddalił odwołanie wnioskodawczyni.

Apelację od powyższego wyroku wniosła I.J..

Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z 11 czerwca 2014 r., III AUa 9/14, oddalił apelację.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł w imieniu wnioskodawczyni jej pełnomocnik, zaskarżając wyrok ten w całości. Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 i art. 13 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, polegającego na przyjęciu, że zarobkowy charakter prowadzonej działalności gospodarczej przejawia się wyłącznie przez faktyczne osiągnięcie zysku, podczas gdy o zarobkowym charakterze działalności gospodarczej decyduje cel i zamiar prowadzenia działalności gospodarczej.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i orzeczenie co do istoty sprawy przez uwzględnienie odwołania oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącej kosztów postępowania, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Konieczność przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła tym, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ponieważ Sąd Apelacyjny dopuścił się naruszenia przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 2 ustawy dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 i art. 13 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez ich błędną wykładnię, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że zarobkowy charakter prowadzonej działalności gospodarczej przejawia się wyłącznie przez faktyczne osiągnięcie zysku, podczas gdy o zarobkowym charakterze działalności gospodarczej decyduje cel i zamiar prowadzenia działalności gospodarczej.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pełnomocnik skarżącej podniósł, że Sąd Apelacyjny błędnie uznał, iż podejmowanym przez wnioskodawczynię działaniom nie można przypisać cech działalności gospodarczej określonych w art. 2 ustawy o swobodzie prowadzenia działalności gospodarczej, mimo że spełnione zostały przesłanki do uznania, iż prowadzona przez wnioskodawczynię działalność miała na celu osiągnięcie dochodów.

W ocenie pełnomocnika skarżącej, o zarobkowym prowadzeniu działalności gospodarczej nie decyduje okoliczność uzyskiwania zysku z działalności gospodarczej, na co wskazuje Sąd Apelacyjny, a sam fakt prowadzenia tej działalności w celach zarobkowych. Jeśli działalność gospodarcza nie przynosi zysku, nie oznacza to, że przestaje być działalnością gospodarczą (uchwała Sądu Najwyższego z 30 listopada 1992 r., III CZP 134/92, OSNC 1993 nr 5, poz. 79). A zatem, skoro czynności podejmowane przez wnioskodawczynię w ramach prowadzonej przez nią działalności gospodarczej realizowane były w sposób ciągły, poza okresem przebywania na zwolnieniu lekarskim w czasie ciąży i na urlopie macierzyńskim, a ponadto ukierunkowane były na osiągnięcie celu gospodarczego, jakim było osiągnięcie dochodów z prowadzonej działalności gospodarczej, to nie może budzić wątpliwości, że działania te spełniały wszystkie cechy działalności gospodarczej w rozumieniu art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. W konsekwencji uznać należy, że wnioskodawczyni podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą.

Odpowiedź na skargę kasacyjną wniósł w imieniu organu rentowego jego pełnomocnik, wnosząc o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania.

Istotą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienia (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) jest wykazanie przez skarżącego okoliczności, które podlegają badaniu przez Sąd Najwyższy podczas tzw. przedsądu, czyli wstępnego badania sprawy, mającego na celu stwierdzenie występowania jednej z przesłanek skargi wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a mianowicie: 1) istotnego zagadnienia prawnego, 2) potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, 3) nieważności postępowania albo 4) oczywistej zasadności skargi.

Przedstawione przez skarżącą uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przekonuje o konieczności jej merytorycznego rozpoznania przez Sąd Najwyższy.

Pełnomocnik skarżącej uzasadnił wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania tym, że skarga kasacyjna jest w sposób oczywisty uzasadniona, ponieważ Sąd drugiej instancji naruszył art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 i art. 13 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez błędną ich wykładnię, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że zarobkowy charakter prowadzonej działalności gospodarczej przejawia się wyłącznie przez faktyczne osiąganie zysku, podczas gdy o zarobkowym charakterze działalności gospodarczej decyduje cel i zamiar prowadzenia działalności gospodarczej.

Przedstawione uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przekonuje o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Nie odnosi się bowiem do istotnych elementów ustalonego przez Sądy *meriti* stanu faktycznego, który doprowadził Sąd Apelacyjny do konkluzji, że wnioskodawczyni faktycznie nie podjęła i nie wykonywała działalności gospodarczej, stwarzając jedynie pozory jej prowadzenia w celu uzyskania wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego: zasiłku chorobowego w okresie ciąży oraz zasiłku macierzyńskiego po urodzeniu dziecka. Sąd Apelacyjny ustalił i ocenił, że wnioskodawczyni nie podjęła działalności gospodarczej rozumianej jako podjęcie czynności faktycznych i prawnych podporządkowanych zasadzie racjonalnego gospodarowania, a jedynie zmierzała do zabezpieczenia swojej sytuacji finansowej

w czasie ciąży i po urodzeniu dziecka. Świadczą o tym następujące fakty: zgłoszenie działalności gospodarczej w stanie zaawansowanej ciąży, zadeklarowanie składek na ubezpieczenia społeczne od wysokich podstaw wymiaru (za czerwiec 2012 r. – 9.115,23 zł, za lipiec 2012 r. – 6.530 zł, za sierpień 2012 r. – 7.645,04 zł), brak uzyskania przychodu w czerwcu 2012 r., uzyskanie niskiego przychodu w lipcu i sierpniu 2012 r. (łącznie 499,20 zł), nieopłacenie składek na ubezpieczenia społeczne choćby za jeden miesiąc, zadeklarowanie podstawy składek na ubezpieczenia społeczne po wznowieniu działalności gospodarczej od maja 2013 r. na zdecydowanie niższym poziomie niż za okres od czerwca do sierpnia 2012 r., wykorzystanie przez wnioskodawczynię już wcześniej, w 2010 r., podobnego schematu przygotowania się do nabycia wysokich świadczeń z ubezpieczeń społecznych w czasie pozornego zatrudnienia wnioskodawczyny przez D.M., jednego z rzekomych kontrahentów wnioskodawczyny w obecnej sprawie, kiedy to po krótkim okresie świadczenia przez nią pracy okazało się, że jest niezdolna do pracy w związku ze stanem ciąży. Przytoczone okoliczności stanowiły podstawę do sformułowania przez Sąd Apelacyjny oceny, że wnioskodawczyny stworzyła jedynie pozory podjęcia działalności gospodarczej w celu uzyskania wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego w okresie ciąży i po urodzeniu dziecka. Stworzenie pozorów prowadzenia działalności gospodarczej, bez rzeczywistego jej wykonywania, nie może prowadzić do skutku w postaci objęcia ubezpieczeniem społecznym. Przyjęcie innego stanowiska godziłoby w zasadę solidarności ubezpieczonych, która ma na celu zachowanie równowagi między sumą wpłaconych przez ubezpieczonego składek a sumą wypłaconych mu świadczeń.

W skardze kasacyjnej skarżąca nie odnosi się do tych ustaleń i rozważań Sądu Apelacyjnego, wybierając z bogatej argumentacji tego Sądu jedno wyrwane z kontekstu wszystkich ustalonych okoliczności faktycznych zdanie dotyczące cech charakteryzujących prowadzenie działalności gospodarczej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w sytuacji, gdy przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie skarżącego o oczywistej zasadności skargi, wniosek ten powinien zawierać odpowiedni wywód prawny opisujący, w czym wyraża się ta „oczywistość”, a

ponadto przedstawienie argumentów wykazujących tę oczywistość. Skarżący powinien zatem wykazać kwalifikowany charakter naruszenia prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49), ponieważ przesłanką uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest samo naruszenie prawa, lecz sytuacja, w której zaskarżone orzeczenie oczywiście narusza prawo, co czyni skargę oczywiście uzasadnioną. Z tego względu w skardze kasacyjnej należy w sposób przekonujący wykazać, że zastosowanie przepisu prawnego błędnie interpretowanego spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230).

Przedstawiona w skardze kasacyjnej argumentacja prawna nie daje podstaw do przyjęcia, że skarga jest „oczywiście uzasadniona” w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Twierdzenia skarżącej jakoby Sąd Apelacyjny wadliwie uznał, że zarobkowy charakter prowadzonej działalności gospodarczej przejawia się wyłącznie przez faktyczne osiąganie zysku, podczas gdy o zarobkowym charakterze działalności gospodarczej decyduje cel i zamiar prowadzenia działalności gospodarczej, nie uwzględniają ustaleń faktycznych Sądu Apelacyjnego, stanowiących podstawę faktyczną zaskarżonego wyroku. Uzasadnienie skargi kasacyjnej abstrahuje od ustaleń faktycznych Sądów orzekających w sprawie, co nie przemawia za przyjęciem jej do rozpoznania.

Sąd Apelacyjny na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego uznał, że wnioskodawczyni faktycznie nie podjęła i nie wykonywała działalności gospodarczej, mimo formalnego zgłoszenia tej działalności do ewidencji, a zatem nie podlegała z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym. Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym między innymi w wyroku z 24 maja 2012 r., II UK 259/11 (LEX nr 1235838), wykonywanie działalności pozarolniczej (gospodarczej) w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 13 pkt 4 ustawy systemowej to podjęcie rzeczywistej działalności o cechach określonych w art. 2 ust. 1 ustawy z 2004 r. o swobodzie

działalności gospodarczej, czyli działalności zarobkowej, wykonywanej w sposób zorganizowany i ciągły. Ocena, czy działalność gospodarcza jest rzeczywiście (faktycznie) wykonywana, czy też osoba zgłaszająca prowadzenie takiej działalności do ubezpieczeń społecznych stwarza jedynie pozory jej podjęcia, należy przede wszystkim do sfery ustaleń faktycznych, a dopiero następnie do ich kwalifikacji prawnej (wyrok Sądu Najwyższego z 22 lutego 2010 r., I UK 240/09, LEX nr 585723).

Skarżąca, powołując się na oczywiste naruszenie art. 2 ustawy z 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12, i art. 13 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, kwestionuje dokonane w sprawie ustalenia faktyczne dotyczące prowadzenia przez nią w spornym okresie działalności gospodarczej, które było tytułem objęcia jej ubezpieczeniem. Skarżąca zarzuca błędne uznanie przez Sąd Apelacyjny, że podejmowanym przez nią działaniom nie można przypisać cech działalności gospodarczej określonych w art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, przy błędnym przyjęciu, że zarobkowy charakter prowadzonej działalności gospodarczej przejawia się wyłącznie w faktycznym osiągnięciu zysku.

Tymczasem Sąd Apelacyjny stwierdził, że z okoliczności sprawy wynika, iż wnioskodawczyni faktycznie nie podjęła działalności gospodarczej. Bezsporne w sprawie było zgłoszenie przez I.J. siebie jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego od 1 czerwca 2012 r. oraz przekazanie do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w dokumentach rozliczeniowych informacji o zadeklarowanych składkach na poszczególne ubezpieczenia społeczne wyliczonych od zadeklarowanych podstaw wymiaru. Z poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych wynika, że zgłaszając prowadzenie działalności gospodarczej, wnioskodawczyni była świadoma, że jest w ciąży, a kondycja finansowa jej „firmy” nie uzasadniała zgłoszenia aż tak wysokich podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Zgłoszenie wysokich podstaw wymiaru składek miało na celu uzyskanie w niedalekiej przyszłości jak najwyższych świadczeń w okresie choroby spowodowanej stanem ciąży, a następnie w okresie po urodzeniu dziecka. Sąd Okręgowy, powołując się na zarobkowy charakter działalności gospodarczej,

stwierdził jedynie, że działania przedsiębiorcy powinny być podporządkowane regułom zysku, opłacalności i zasadzie racjonalnego gospodarowania. W ocenie orzekających w sprawie Sądów kondycja finansowa firmy skarżącej jako płatnika składek w czerwcu i lipcu 2012 r. nie uzasadniała tak wysokich podstaw wymiaru składek, a rzeczywistym celem zgłoszenia prowadzenia działalności gospodarczej było stworzenie podstaw do uzyskania wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Podjęcie działalności gospodarczej wymaga zachowania określonych warunków, których spełnienie nadaje temu przedsięwzięciu legalny charakter. Przesłanką legalności jest złożenie wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Istnienie wpisu do ewidencji nie przesądza jednak o faktycznym prowadzeniu działalności gospodarczej (postanowienie Sądu Najwyższego z 18 października 2011 r., III UK 43/11, LEX nr 1365701).

Sąd Apelacyjny stwierdził, że wnioskodawczyni złożyła taki wniosek i zadeklarowała rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej od 1 czerwca 2012 r., jednak faktycznie nie doszło do rozpoczęcia prowadzenia działalności. Sąd ustalił stworzenie pozorów prowadzenia działalności gospodarczej przez wnioskodawczynię, w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Ustalenia faktyczne Sądu Apelacyjnego byłyby wiążące w postępowaniu kasacyjnym w razie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). W ustalonych okolicznościach faktycznych nie można uznać skargi za oczywiście uzasadnioną jako powołującą się na oczywiste naruszenie prawa.

Wymaganie dotyczące przedstawienia okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zostało wprowadzone w związku z instytucją tzw. przedsądu. Ma ono umożliwić stronie wnoszącej skargę kasacyjną przekonanie Sądu Najwyższego o istnieniu przesłanek, na których opiera się wstępne badanie skargi pod kątem przyjęcia (dopuszczenia) jej do rozpoznania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2006 r., II CSK 65/06, LEX nr 198753). Dla spełnienia obowiązku określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest przedstawienie argumentacji przekonującej o potrzebie przyjęcia jej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy. O tym, czy skarga kasacyjna zawiera niezbędny dla niej element, o którym mowa we wspomnianym przepisie, decyduje nie tyle

użycie w niej określeń nawiązujących do ustawowo sformułowanych wymagań konstrukcyjnych skargi kasacyjnej, ile merytoryczna ocena argumentów przytoczonych w skardze, które powinny w sposób wyraźny i przekonujący świadczyć o tym, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności opisanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., uzasadniających rozpoznanie jej przez Sąd Najwyższy.

W rozpoznawanej sprawie nie zostało przez skarżącą wykazane, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach wywołanych wniesieniem skargi kasacyjnej rozstrzygnięto na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 11 ust. 2 w związku z § 5 w związku § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013, nr 490).